

Što je preimplantacijska genetska dijagnostika?

Preimplantacijska genetska dijagnostika je metoda selekcije zametaka koju koriste parovi koji nemaju problema s neplodnošću, ali su zabrinuti zbog genetskih poremećaja koji bi se mogli javiti kod njihove djece.

Čilj je da se, nakon *in vitro* oplodnje, rodi dijete koje neće patiti od određenoga genetskog poremećaja ili koje će imati željena genetska obilježja. Nakon stvaranja nekoliko zametaka, medicinsko osoblje odbire one koji će se vratiti u maternicu majke. Zametci koji nose poremećaj ili koji nemaju željeno genetsko obilježje uništavaju se.

Metoda

1. *In vitro* oplodnja (IVF)

IVF-om nastaje nekoliko zametaka koji se razvijaju do faze s 8 stanica. Iz svakog se zametka uzima 1 do 2 stanice.

2. Analiza

Te se stanice potom analiziraju da se utvrdi nosi li zametak poremećaj za koji se radi pregled. Postupak se naziva biopsijom zametka.

3. Selekcija

Zametke koji ne nose anomaliju za koju se vrši pregled medicinsko osoblje potom transferira (vraća) u maternicu. Ako su ostali zametci zdravi, zamrzavaju se, a oni koji ne odgovaraju kriterijima se uništavaju ili koriste u istraživanjima.

"Kromosomski rasizam je strašan, baš kao svaka druga vrsta rasizma."

JEROME LEJERNE

Stvaranje "dizajnerske bebe"

Izraz "dizajnerska beba" koristi se za označavanje mogućnosti da roditelji putem preimplantacijske genetske dijagnostike odaberu fizičke karakteristike svoga djeteta, primjerice spol ili boju očiju. U nekim se slučajevima preimplantacijske dijagnostike može izabrati određeni zametak kako bi se izliječio njegov stariji brat ili sestra koji pate od teškoga genetskoga poremećaja. Da bi postupak uspio, zametak mora ispuniti 2 kriterija: ne smije biti nosilac poremećaja i mora biti kompatibilan sa svojim bolesnim bratom ili sestrom radi buduće transplantacije. Preimplantacijska genetska dijagnostika je metoda koja omogućuje takav dvostruki odabir. Pritom je nužno stvoriti mnoge zametke radi rođenja sarno jednoga "dizajnerskog djeteta". Prvi "brat spasitelj", Adam Nash, rodio se 2000. godine u Sjedinjenim Državama kako bi se pokušala spasiti njegova sestra koja je bolovala od Fanconijeve anemije.

Bilo da se zametak uništava *in vitro* (uslijed umjetne oplodnje) ili *in vivo* (u zeninu tjeleu), taj je čin uvijek pobačaj.

Često postavljana pitanja

➤➤ Može li se preimplantacijskom genetskom dijagnostikom izliječiti dijete?

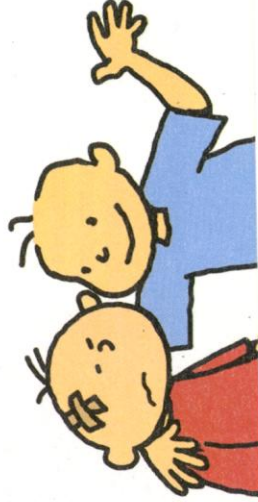
Javnost je 2000. godine saznala da je Adam prvo dijete koje se u SAD-u rodilo bez genetskih oboljenja "zahvaljujući" preimplantacijskoj genetskoj dijagnostici. Mnogi su ljudi mislili da je izliječen. Je li to točno? Ne, zato što se PGD-om nitko ne može liječiti niti izliječiti. PGD omogućuje medicinskom osoblju da sortira i odabere embrije kako bi se zdrav zametak prenio u maternicu, a bolesni ubili. Adam se mogao roditi zato što je bio zdrav, jer u protivnom bi ga uništili kao i ostale zametke.

➤➤ Ne sprječava li preimplantacijska genetska dijagnostika pobačaje?

Ne. Prakticiranje preimplantacijske genetske dijagnostike pogoduje razvoju selektivnog i eliminativnog mentaliteta. Svrha preimplantacijske genetske dijagnostike je otkriti bolesne zametke da bi se oni odstranili. To je u etičkom smislu isto što i pobačaj.

➤➤ Nije li preimplantacijska genetska dijagnostika bolja od kasnih pobačaja?

Sudbina bolesne djece koju se na taj način otkriva je ista je: ubija ih se. Drugim riječima, ne postoji hijerarhija vrijednosti. Izgleda da je roditeljima tih zametaka, braće i sestara, uništavanje zametaka *in vitro* manje strašno od ubijanja djeteta u kasnijim fazama trudnoće, budući da sa svojim djetetom u stadiju zametka još nisu toliko emocionalno vezani koliko bi bili s nerođenim djetetom od nekoliko mjeseci. Međutim, čak i ako toga nisu svjesni, moralno gledano taj je čin istovjetan i oni bi mogli iskusiti neke postabortivne simptome. Ignoriranje istine o nekom činu ne oslobađa nas od njegovih posljedica.

100 zametaka
za 1 rođenje

Etička promišljanja

Preimplantacijska genetska dijagnostika i eugenika

Preimplantacijska genetska dijagnostika metoda je za rano otkrivanje genetskih poremećaja. Međutim, promiče eliminaciju nekih ljudskih bića (zametaka) na temelju njihova genetskog koda. Još jedan izraz za to je i eugenika. Profesor Jacques Tesstard, francuski pionir umjetne oplodnje (IVF-a), ustvrdio je sljedeće: "preimplantacijska genetska dijagnostika je obećanje diskretne, odobrene eugenike provedive na velikom dijelu stanovništva... U budućnosti će se koristiti preimplantacijske genetske dijagnostike značajno proširiti."

Prema stvaranju "superčovjeka"?

Tvrdeći da roditelji koji nisu neplodni imaju mogućnost koristiti umjetnu oplodnju kako bi odabrali karakteristike svoga djeteta na osnovu genetskih kriterija, preimplantacijska genetska dijagnostika utire put transhumanizmu (ili posthumanizmu). Prema transhumanističkoj ideologiji, nastaloj u SAD-u 90-ih godina 20. stoljeća, znanost i tehnologija mogu poboljšati fizičke i mentalne karakteristike čovjeka; na pragu smo nastanka nove vrste. Stoga tehnološki prorok Raymond Kurzweil odbija "bilo kakve kontrole, ograničenja ili zabrane koje bi, u ime mudrosti ili etike, spriječile čovjeka da ode korak dalje. Oni koji odluču ostati ljudi i odbiju poboljšati se postat će podvrsta."

Stvaranje "dizajnerskog djeteta"

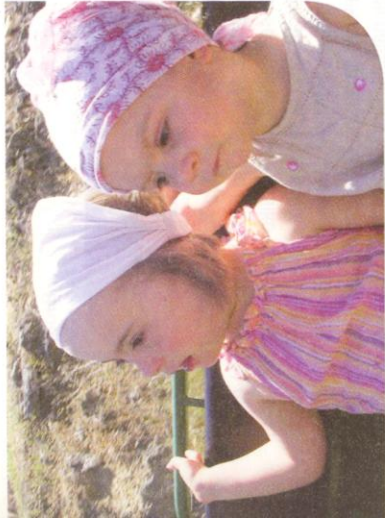
Razumljiva je patnja roditelja koji su suočeni s bolešću svoga djeteta. Međutim, je li etički stvoriti jedno dijete kako bi se spasilo drugo? Koliko zametaka će se začeti i eliminirati kako bi samo jedno dijete živjelo? Čak i ako "dizajnersko dijete" primi mnogo ljubavi od roditelja, ono bi uvijek bilo smatrano kao predmet zbog čina na temelju kojeg je nastalo. Ono je odabrano zbog onoga što može ponuditi bolesnoj osobi.

Kako bi dijete reagiralo da shvati da je začeto kao lijek za svog starijeg brata ili sestru? I kako bi reagiralo ako nije "sposobno" izliječiti tog starijeg brata ili sestru, ako on zbog toga umre? Kako bi roditelji gledali na to dijete koje nije uspjelo spasiti svog brata ili sestru, usprkos svom trudu? Kako bi se osjećalo starije dijete znajući da su desetci zametaka uništeni jer mu nisu mogli poslužiti kao lijek?

"U filmu Gattaca snimljenom 1997. godine pokušalo se prikazati društvo budućnosti koje se okrenulo biotehnologiji da bi proizvelo genetski poboljšanu djecu. Djeca začeta prirodnim putem smatrana su invalidima i na njih se gledalo svisoka. Neki vjeruju da smo na putu prema Gattaci – svijetu u kojemu će većina djece biti začeta u klinikama za umjetnu oplodnju i u kojemu će osiguravajuće kuće i vlada poticati odabiranje zdravstvenih osobina djece da bi se uštedilo na troškovima zdravstvene skrbi."

Bruce Goldman

Svjedočanstva

Je li etično začeti jedno dijete kako bi se spasilo drugo?

Jacques Tesson, tehnološki otac prve francuske "bebe iz epruvete":

➤➤ Preimplantacijska genetska dijagnostika sredstvo je pomoću kojeg će eugenika moći postići svoje ciljeve.

Jacques Cohen, pionir ljudske prokreacije i ravnatelj jednog američkog laboratorija: "U sljedećih 10 do 20 godina, moći ćemo testirati svaki ljudski zametak na sve numeričke kromosomske anomalije, kao i na mnoge genetske poremećaje. U bliskoj budućnosti bit će moguće odrediti individualne predispozicije za kardiovaskularne bolesti, sve vrste raka i zarazne bolesti. U daljoj budućnosti trebali bismo moći prepoznati razne genetske osobine poput visine, ćelavosti, pretilosti, boje kose i kože, pa čak i kvocijenta inteligencije. Tako bi, malo po malo, krajnji cilj preimplantacijske genetske dijagnostike mogla biti normalizacija vrste."

Citirano iz časopisa *Le Monde*, 5. svibnja 2001.

Što kaže Crkva?

"A za vašu krv, za vaš život, za vaš život, tražit ću obračun; tražit ću ga od svake životinje; i od čovjeka za njegova druga tražit ću obračun za ljudski život."

Knjiga Postanka 9, 5

Bolest i invaliditet tiču se svakoga

"Shvaćajući ljudski zametak kao 'laboratorijski materijal', sam pojam ljudskog dostojanstva također biva podvrgnut iskrivljavanju i diskriminaciji. Dostojanstvo pripada na isti način svakomu pojedinom ljudskom biću i ne ovisi o prenatalnom planu, društvenim uvjetima, kulturi, odgoju ili stupnju fizičkog razvoja..."

Danas smo svjedoci ne manje teškoj i nepravdnoj diskriminaciji koja teži tome da se onima koji su pogođeni teškom patologijom i oštećenjima ne prizna etički i pravni status ljudskoga bica... Bolesti i oštećenja su dio ljudskoga života i pogađaju svaku osobu." *Dignitas personae*, br. 22

Život osobe s invaliditetom također je dragocjen

"Predviđeni hendikep jednoga djeteta ne smije nikada biti razlog pobačaja... jer je i hendikepirani život jednako vrijedan i od Boga potvrđen i jer se na ovoj zemlji nikada i nikome ne može jamčiti život bez tjelesnih, duševnih ili duhovnih ograničenja." *Benedikt XVI., YOUCAT*, str. 211

Sloboda savjesti

"Pri stvaranju osobe, Bog je u ljudsko srce upisao zakon koji svatko može otkriti. Savjest je sposobnost prosuđivanja i ponašanja u skladu s ovim zakonom: 'Poslušati ga čini samo dostojanstvo čovjeka.' Nijedna ljudska vlast nema pravo umiješati se u savjest pojedinca. Savjest je svjedokom transcendencije osobe, također i u odnosu na društvo u cjelini, te je, kao takva, neotuđiva. Ipak, savjest nije apsolutna... U svojoj srži, ona implicira odnos prema objektivnoj istini, istini koja je univerzalna, ista za sve, koju svi mogu i moraju tražiti..."

Jamstvo da objektivna istina postoji nalazi se u Bogu, koji je Apsolut na istinu, ... potraga za istinom i potraga za Bogom su jedno te isto." *Ivan Pavao II., Poruka za Svjetski dan mira, 1991.*